

РЕЦЕНЗИЯ

Относно конкурс за заемане на академична длъжност
„професор по право” – 3.б. (наказателно право) в СУ
„Св. Кл. Охридски”, обявен в ДВ, бр. 100 от 20. 12. 2011г.

Кандидат: Пламен Александров Панайотов, доктор по
право, доцент в същия университет

Рецензент: проф. д-р Румен Илиев Марков

1. Кандидатът за професор по наказателно право в СУ „Св. Кл. Охридски” доцент д-р Пламен Александров Панайотов е единствен кандидат. За участието си в конкурса той представя 26 научни труда, от които 14 са преди неговата хабилитация и 12 след присъждането му на научното звание „доцент”.

2. В конкурса кандидатът участва с хабилитационен труд – монографията „Наказателното право на Европейския съюз и българското наказателно право”(С., Изд. „Сиби”, 2012 г., 375 стр.) и единадесет научни статии.

От представените научни трудове приемам за рецензиране монографията „Наказателното право на Европейския съюз и българското наказателно право” и три научни статии - №1, №2 и №10 от списъка на публикациите след присъждане на званието „доцент”. Останалите осем статии от списъка се съдържат поначало в хабилитационния труд, съответно преработени и допълнени.

3. Главното, което характеризира кандидата е неговата задълбочена, системна, всеотраслова и поставена на широка основа научно-изследователска и учебно-педагогическа дейност. Той следи постоянно за развитието на наказателното право у нас и в чужбина, задълбочено изучава и анализира новите положения в наказателноправната наука в Европа. Неговите трайни научни интереси, усилията на сериозен учен и работата му в постоянните комисии на Народното събрание по вътрешна сигурност и обществен ред и по външна политика, а също и като председател на Съвета за европейска интеграция към българското правителство му позволяват да познава основните принципи и тенденции на развитие на първичното и вторично право на Европейския съюз (ЕС) и детайлно наказателното право на ЕС и практиката на Съда на ЕС. На тази основа изследва нови и оригинални теми и проблеми, които не са разглеждани досега не само у нас, но и в чужбина. Поради това именно неговите трудове се отличават със своята актуалност, практическа насоченост, особено с оглед на процеса на европеизиране на българското наказателно право и неговото прилагане, и обосновани предложения *de lege ferenda*.

Специално искам да изтъкна изключително точната и логична, „математическа“ мисъл и същевременно богатия език и елегантен начин на изразяване на кандидата.

4. Доц. Пл. Панайотов е роден на 20.01. 1958г. в гр. Сливен. През 1977г. завършва Немската езикова гимназия – София, а през 1983г. – Юридическия факултет на Су „Св. Кл. Охридски“. Една година работи като стажант-съдия в Софийския градски съд. През 1985г. въз основа на проведен конкурс е избран за редовен асистент по наказателно право в Юридическия факултет на Софийския университет. През 1988г. е избран за старши асистент, а през 1993г. – за главен асистент в катедрата по наказателноправни науки. През м. май 1993г. защитава дисертация на

тема: „Укривателство по Наказателния кодекс на Република България” и получава научната степен „доктор по право”. От 1998г. е редовен доцент по наказателно право в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”. Хабилитационният му труд е „Изпирането на пари по наказателното право”.

От 1998г. без прекъсване води самостоятелни курсове от лекции пред студентите от редовно и задочно обучение в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски”. Лекции по наказателно право изнася и във Факултета по начална и предучилищна педагогика при същия университет. Лекциите на доц. Панайотов са на високо научно-теоретично и практическо ниво, предметни, систематично поднесени и представляват подчертан интерес за студентите. На изпитите е изключително внимателен, коректен и подчертано взискателен.

В периода 1995-2007г. е научен секретар на редакционната колегия на списание „Съвременно право”.

По проблеми на наказателното право е специализирал и участвал в научни конференции в Австрия и Германия.

В периода 2001-2009г. е народен представител и член на постоянни комисии в 39-то и 40-то Народно събрание. През същия период е председател на групата за приятелство от българска страна между българския парламент и германския парламент.

В периода 2003-2005г. е зам. председател на Министерския съвет на Република България.

5. Доц. Панайотов съумява да изгради логична и балансирана структура на своя хабилитационен труд „Наказателното право на Европейския съюз и българското наказателно право”, цялостно обхващаща разглежданата проблематика. Работата е в обем от 375с. и е организирана в увод, три глави, разделени на параграфи и заключение. Приложени са

списъци на използваните нормативни актове на ЕС и на дела от практиката на Съда на ЕС.

В първа глава се изяснява компетентността на ЕС в областта на наказателното право. Разглеждат се изключителната, споделената и подкрепящата компетентност като производна компетентност, предоставена на Съюза от държавите-членки; принципите за упражняване на компетентност от ЕС – субсидиарност, пропорционалност и лоялно сътрудничество и видовете компетентност – материална и функционална; наднационална и междуправителствена; общностна и съюзна; изрична и мълчалива; гъвкава. Отделя се внимание на основанията и обхвата на наказателноправната компетентност на ЕС, и по-специално на разпределената между първия и третия стълб, съответно по ДЕО и ДЕС преди влизането в сила на Лисабонския договор и на наднационалната след Лисабонския договор, регламентирана в ДЕС, ДФЕС и Договора за ЕВРАТОМ. Разкрива се и механизма за осъществяване на наказателноправната компетентност на Съюза – институции, процедури и видове актове, отново преди и след влизане в сила на Лисабонския договор.

Втора глава е посветена на наказателното право на ЕС. То се дефинира като съвкупността от наказателноправни правила, било съдържащи се в първичното право, било създадени от институциите на ЕС или от държавите-членки в неговите рамки. Извеждат се, съответно типизирани и систематизирани правилата от наказателноправен характер в първичното право. Обобщава се, че занапред първичното наказателно право на ЕС следва да се характеризира с нормите, регламентиращи наказателноправната компетентност и с тези, които регламентират основни принципи, права и свободи на гражданите на ЕС от значение за нейното легитимно упражняване. Особено внимание е отделено на вторичното наказателно право на Съюза. Разгледани са всичките 15 основни области, в

които се осъществява наказателноправната компетентност на ЕС – тероризъм, трафик на хора и сексуална експлоатация на жени и деца, трафик на наркотици и др., като се следва една и съща матрица на изложението – основни нормативни актове на ЕС в дадената област и техните характерни особености; анализ на българската наказателноправна регламентация на същата област; извод относно степента, в която наказателноправните стандарти на Съюза са съобразени в нашия НК; предложения *de lege ferenda* за хармонизирането му с правото на Съюза; предстоящи законодателни инициативи и участието на България в тях. Идентичната схема на анализа във всяка отделна област подсилва логичността на изложението и улеснява читателя. В края на главата обобщено се извеждат характерните черти на вторичното наказателно право, отнасящи се до неговите – обхват, видове актове, съдържание и се правят предложения за бъдещо развитие с оглед на подобряване на систематизацията и преодоляване на вътрешната противоречивост.

В трета глава се разработва тематиката за европеизирането на българското наказателно право, разбирано като повлияването му от правото на Съюза. Обосновава се тезата, че нашата наказателноправна система има за свои основни източници нормативни актове от три правопорядъка – вътрешно право, международно право и правото на ЕС като цяло. Изясняват се принципите за прилагане на правото на ЕС в областта на наказателното право – непосредствена приложимост, директен ефект и предимство пред вътрешното право. Акцентира се върху основните пътища на повлияване на българското наказателно право от правото на ЕС – съобразяване на българския НК с правото на Съюза, неутрализиране на негови разпоредби поради противоречие с правото на ЕС, тълкуване и прилагане на българския НК, съобразено с правото на ЕС.

6. По своя обем, структура, съдържание, както и с оглед на използваната научна литература, нормативни актове на ЕС и

интерпретираната практика на Съда на ЕС и българския ВКС, дълбочината на научния анализ и значимостта на изводите и научните приноси работата напълно отговаря на критериите и изискванията като монографично изследване.

7. Хабилизационният труд на кандидата „Наказателното право на Европейския съюз и българското наказателно право” е първата монография не само у нас, в която се изследват остро актуални и значими проблеми по един прецизен и оригинален начин, въз основа на цялостен и задълбочен анализ на нормативните актове на ЕС и практиката на Съда на ЕС. Постигнати са безспорни научни резултати, подчертано ценни за бъдещото развитие на българското законодателство, но и на наказателното право на ЕС, за практиката на българските съдилища и за наказателноправната теория. Тези резултати са наистина нови и могат да се оценят като действителни научни приноси в редица насоки и значим интерес, практически за всички основни български институции.

Първо, изследвано е въздействието на Лисабонския договор върху компетентността на ЕС в наказателноправната област и по специално новите положения или промените при нейното разпределение между Съюза и държавите-членки, видовете, основанията, обхвата и механизма за реализиране на компетентността на ЕС в тази област.

Второ, обосновава се извода за наднационалния характер на наказателноправната компетентност на ЕС след влизането в сила на Лисабонския договор, и оттук съществуването на принципно новата възможност за основано на регламенти унифициране на правото на отделните държави-членки, паралелно с досегашното сближаване чрез директиви.

Трето, дефинирано е понятието „наказателно право на ЕС”.

Четвърто, чрез систематизация на основните области на реализация на наказателноправната компетентност на ЕС е очертан обхватът на вторичното наказателно право на Съюза.

Пето, във всяка от областите прецизно и системно са посочени характерните особености на наказателноправния режим на ЕС или е изяснено съдържанието на наказателноправните стандарти, които са задължителни за националното наказателно право на държавите-членки.

Шесто, оценена е хармонизацията на българския НК с наказателноправната уредба на ЕС и на тази основа са направени множество предложения *de lege ferenda* за транспониране на вторичното наказателно право на Съюза в българското наказателно право.

Седмо, въз основа на анализа във втора глава е направена обща характеристика на вторичното наказателно право на ЕС и са открити характерните му особености, свързани с неговия обхват, видове актове, съдържание, обхващащо преди всичко съществените признаци на съставите на престъпления и съответните санкции, но и редица институти на общата част. Уредбата в отделните области на осъществяване на наказателноправна компетентност на ЕС е оценена като не добре систематизирана и вътрешно противоречива. Препоръчва се по възможност тя да бъде консолидирана във всяка област в един акт, като се сочи и неговия вид, който да замени съществуващото множество от не добре координирани нормативни актове.

Осмо, дадено е определение на понятието за европеизиране на българското наказателно право в тесен и широк смисъл.

Девето, аргументирана е тезата, че източник на българското наказателно право са нормативните актове, съставлящи правото на ЕС в неговата цялост, а не само тези на наказателното право на Съюза.

Десето, изведени са специфичните особености на проявление на принципите на прилагане на правото на ЕС в наказателното право на държавите-членки, и особено на неговия директен ефект.

Единадесето, изяснени са трите аспекта на влиянието, което правото на ЕС оказва върху българското наказателно право и тяхното значение за изпълнение на задълженията на България като пълноправен член на ЕС от Народното събрание и органите, тълкуващи и прилагащи нашето наказателно право.

Монографията е написана компетентно на ясен и точен език и стил, поради което тази подчертано сложна материя е достъпна и разбираема за читателя.

8. Хабилитационният труд на доц. Панайотов като цяло е новост и крупен принос в наказателноправната наука. При това научните изводи, решения и препоръки са изключително важни и ценни за българската държава за изпълнение на задълженията ѝ като член на ЕС.

Това е фундаментален научен труд, който се нарежда сред най-значимите изобщо в българската юридическа литература от последните десетилетия.

9. Наред с хабилитационния труд кандидатът представя и други научни публикации – статиите „За данъчните престъпления, чиито състави се характеризират с избягване плащането на данъци” (СП, кн.4, 1999г.), „Данъчни престъпления по българското наказателно право” (Сб. Данъчни престъпления и нарушения, Варна, 2000г.) и „Новата уредба на продажбата и държането на акцизни стоки без бандерол като престъпление и административно нарушение” (Бюлетин на Асоциацията на прокурорите в България, № 2, 2011г.), третиращи проблеми от наказателноправната защита на данъчните отношения. Тези трудове са оригинални и съдържат приноси моменти. Висока оценка заслужават преди всичко убедително обосноваваните предложения *de lege ferenda*, някои от които са вече

възприети от законодателя – чл. 255 и чл. 255а НК, други за съжаление все още не – например напълно основателното предложение за отмяна на разпоредбата на чл. 313, ал. 2 НК. Принос е и пълната систематизация на всички наказателно-правни норми, визиращи престъпления, които засягат данъчните отношения.

10. Научните приноси са лично дело на автора. В своите трудове той доказва личните си способности да открие изключително важни и актуални проблеми, да ги изследва методично, последователно и задълбочено и да обоснове ценни изводи, определения и решения, както и съществени предложения de lege ferenda.

З А К Л Ю Ч Е Н И Е

Кандидатът отговаря на всички условия за заемане на академичната длъжност „професор”, предвидени в чл. 29, ал. 1 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и в чл. 60, ал. 1 от Правилника за неговото прилагане. Поради това и с оглед на цялостната оценка на научно-изследователската и преподавателската дейност на кандидата и на основание чл. 29а от същия закон категорично и убедено давам **положително заключение** за избор на доц. д-р Пламен Александров Панайотов за **професор** по наказателно право.

12 март 2012г.

Рецензент:

(проф. д-р Р. Марков)